

Apartheid v Jihoafrické republice

Vladan Hruška

Apartheid

- afrikánské slovo znamenající "separaci" nebo "oddělení"
- legálně uzákoněný systém rasové segregace, který existoval např. v JAR mezi lety 1948 až 1990
- 1917 - **Jan Smuts** (od 1919 premiér JAR)

Historie apartheidu v JAR

- 17. st. – kolonizace nizozemských a anglických osadníků, následná dominance Angličanů
- 1948 – vítězství afrikánské **Národní strany** (hájící zájmy Búrů)
- po 1948 přijata řada zákonů podporující segregaci černošského obyvatelstva

Zákony ustavující apartheid:

- 1949 – Zákaz smíšených manželství
- 1950 – Dodatek k zákonu o nemorálnosti
- 1950 – Zákon o populačním registru
- 1950 – Zákon o potlačení komunismu
- 1950 – Zákon o vymezených oblastech
- 1953 – Zákon o sdílení veřejného vybavení
- 1953 – Zákon o vzdělání černochoů
- 1956 – Pracovní zákon
- 1958 – Zákon o ustanovení černošských států
- 1971 – Zákon o občanství černochoů

1953 – Zákon o sdílení veřejného vybavení

- segregované nemocnice, ambulance lišící se vybavením
- rozdělené vlaky a autobusy + zastávky pro bílé a černé
- segregované pláže
- přednost bílých ve frontách

1958 – Zákon o ustanovení černošských států

- 10 „domovin“ (bantustány) – celk. rozloha 13 % území JAR (pro 82 % obyvatel JAR)
- nezávislé oblasti spravované černochy
- občany domovin byli černoši, **kteří však neměli občanství JAR, pro vycestování z domoviny potřebovali speciální pas**

Apartheid and the People of South Africa		
	<i>Blacks</i>	<i>Whites</i>
Population	19 million	4.5 million
Land Allocation	13 percent	87 percent
Share of National Income	< 20 percent	75 percent
Ratio of average earnings	1	14
Minimum taxable income	360 rands	750 rands
Doctors/population	1/44,000	1/400
Infant mortality rate	20% (urban) 40% (rural)	2.7%
Annual expenditure on education per pupil	\$45	\$696
Teacher/pupil ratio	1/60	1/22

Figure 1: Disproportionate Treatment circa 1978. Source: [Leo80]

Sharpevilleský masakr, 21.3. 1960

- poklidná demonstrace 20 000 černochoů proti požadavku vlády nosit identifikační karty (foto, otisky prstů, info o přístupu do nečernošských oblastí)
- policejní palba do demonstrantů, 69 mrtvých, 180 zraněných

Následky Sharpevilleského masakru

- zákaz veškerých hnutí černošského obyvatelstva mj. **Africký národní kongres, Panafrický kongres**
- 6.11. 1962 – **OSN** přijalo rezoluci 1761: odsouzení politiky apartheidu v JAR
výzva k členům OSN k přerušení vojenských a hospodářských kontaktů s JAR
- 1964 – **Nelson Mandela**, vůdce ANC odsouzen k doživotnímu vězení

Soweto

- **Soweto** –černošské sídliště na předměstí Johannesburgu
- 30.4. 1976 – stávka žáků na **Orlando West Junior School** (afrikánština)
- 16.6. 1976 – shromáždění studentů, násilné střety po celé JAR

Izolace JAR

- světové konference proti rasismu (OSN) – 1978, 1983
- odmítání obchodování s jihoafrickými společnostmi
- vyloučení jihoafrických sportovců z mezinárodních akcí
- bojkot jihoafrické kultury a turismu

Následky izolace JAR

- 1984 – reformy, několik rasistických zákonů bylo odvoláno, nová ústava ➡ nedostatečné, pokračování nepokojů po celá 80. léta (1985-1988)
- 1989 – **Willem de Klerk** prezidentem, vystřídal **P. W. Botha**

Konec apartheidu

- 2.2. 1990 – otevření parlamentu, zrušeny zbývající zákony apartheidu, zrušen zákaz politických stran ➡ obnova ANC, propuštění Nelsona Mandely
- 1992 – referendum bělošského obyvatelstva schválilo politiku W. de Klerka
- 1994 – nová ústava vypracovaná všemi pol. stranami
- duben, 1994 – demokratické volby, vítězství ANC, Nelson Mandela prezidentem

Prameny

- <http://www-cs-students.stanford.edu/~cale/cs201/apartheid.comp.html>
- http://en.wikipedia.org/wiki/Apartheid#Apartheid_in_South_Africa_from_day_to_day
- Bateman, G. - Egan, V.: Zeměpis světa, Praha, Columbus 1999.